

Τα φαινόμενα δεν απατούν

N. Λυγερός

«Πιστεύουμε ότι ακολουθούμε ασταμάτητα τη ροή της φύσης, ενώ δεν κάνουμε τίποτε παραπάνω από το να στεκόμαστε και να μελετάμε τις μορφές μέσα από τις οποίες τη θαυμάζουμε.»

Ludwig Wittgenstein

Έχουμε την τάση να θεωρούμε ότι τα φαινόμενα απατούν. Λες και ισχύει η προϋπόθεση ότι η κοινωνία είναι αληθινή και γνήσια. Πολλές φορές, η ίδια η επιστήμη δεν είναι παρά μία τοπική παραπλάνηση που διαρκεί. Επιπλέον ξεχνάμε ότι όλα ερμηνεύονται από τον εγκέφαλό μας που αποτελεί, στην ουσία, το πιο κρίσιμο στοιχείο της μετάδοσης της πληροφορίας στη γνώση. Ζούμε σε μία κοινωνία όπου η απόκρυψη, η μεταμφίεση, η παραπλάνηση, η προσποίηση και το ψέμα είναι συνήθη, που δεν έχει καν νόημα να τα εντοπίζουμε. Και γι' αυτόν το λόγο, εκ των πραγμάτων θεωρούμε ότι η αλήθεια είναι τόσο σπάνια. Σιγά-σιγά η εικονική πραγματικότητα τρώει μερίδια της πραγματικότητας και αυτό μας κάνει να αναρωτηθούμε κατά πόσο η πραγματικότητα δεν είναι παρά μία ψευδαισθήση εφόσον το φαινόμενο είναι τόσο ανατρεπτικό μέσα στο είναι. Όπως δεν έχουμε όλοι πρόσβαση στη μεταμόρφωση, προσπαθούμε μέσω της μεταμφίεσης να επιδειξουμε τον εαυτό μας. Το πρόβλημα είναι αν το κάνουμε πραγματικά για τους άλλους, ή αν και πάλι ο σκοπός μας είναι στην τελική ανάλυση να πείσουμε τον ίδιο τον εαυτό μας. Μέσω της ηθικολογίας, μαθαίνουμε πόσο τα φύλα, και ειδικά τα θηλυκά, επηρεάζονται από την εμφάνιση. Με άλλα λόγια, η επίδειξη αποτελεί και μία μορφή απόδειξης. Δεν προσπαθώ να πείσω, απλώς δείχνω για να μην υποστώ το πρόβλημα της ερμηνείας. Κατά συνέπεια, είναι πιο εύκολο να είσαι ψεύτης παρά αληθινός. Μάλιστα η αλήθεια μέσα σε αυτόν τον κόσμο έχει την τάση να είναι ισόμορφη με το παράλογο. Διότι αν όλοι οι κοινωνικοί φορείς επιδιώκουν την επίτευξη μίας ισορροπίας μέσω της αλληλοδεχόμενης πλάνης, αυτός που προωθεί την αλήθεια παρουσιάζεται ως παράλογος. Θα ήταν μάλλον απλοϊκό να θεωρήσουμε ότι αυτό το νοητικό σχήμα εξηγεί την καταδίκη του Σωκράτη, αλλά σίγουρα είναι ένα από τα στοιχεία της εξήγησης. Από την άλλη πλευρά, αυτή η προσέγγιση δίνει άλλες δυνατότητες ερμηνείας του έργου του Albert Camus. Η επίγνωση του παραλόγου είναι ένα μέσον για την απελευθέρωση του ανθρώπου κατά τον Camus. Μήπως αυτή η απελευθέρωση αφορά το κοινωνικό και μόνο πλαίσιο και όχι απαραίτητα και το μεταφυσικό; Όποιος εκδηλώνεται ως αληθινός δεν είναι καταδικασμένος από το κατεστημένο; Δεν θα αποτελεί ανθρώπινη εξαίρεση της κοινωνικής μίμησης; Γιατί ο Ντοστογιέφσκι έπρεπε να περάσει από τόσα δεινά για ν' αγγίξει την ανθρωπιά της ανθρωπότητας; Διότι τα φαινόμενα απατούν; Όχι! Απλώς η κοινωνία δεν θέλει φαινόμενα, αλλά μόνο πραγματικότητες. Τα φαινόμενα τη φοβίζονται, διότι έχουν την ικανότητα ν' αλλάξουν δραματικά και κάποτε οριστικά την πραγματικότητα. Τα φαινόμενα είναι πραγματικά, μόνο που δεν ανήκουν στην κοινωνική πραγματικότητα. Η δομή τους είναι η αλήθεια, διότι δεν μπορούν να ξεχάσουν την ανθρωπότητα. Φαίνονται παράλογα μόνο και μόνο στο βλέμμα του παρατηρητή που δεν είναι παρά η πλαστή μεταμφίεση της κοινωνίας που δεν έχει τη δυνατότητα να ξεπεράσει τον εαυτό της μέσω της μεταμόρφωσης.